

УПОВНОВАЖЕНИЙ
Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33 E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

Міністерство юстиції України

Офіс Генерального прокурора
(до відома)

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України
«Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)

Статтею 3 Конституції України визначено, що людина, її життя і здоров'я є найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини і громадянина закріплено у Розділі II Конституції України та, відповідно до статті 22 Основного Закону України, не є вичерпними, гарантуються і не можуть бути скасовані.

Відповідно до статті 3 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина, метою якого є:

захист прав і свобод людини і громадянина, проголошених Конституцією України, законами України та міжнародними договорами України;

додержання та повага до прав і свобод людини і громадянина у відносинах, що виникають між юридичними особами публічного та приватного права, а також фізичними особами, які перебувають на території України, у випадках, передбачених окремим законом;

запобігання порушенням прав і свобод людини і громадянина або сприяння їх поновленню;

сприяння приведенню законодавства України про права і свободи людини і громадянина у відповідність до Конституції України, міжнародних стандартів у цій сфері.

Статтею 5 Загальної декларації прав людини, статтею 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність,

видів поводження і покарання та статтею 28 Конституції України визначено, що ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню.

У статті 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання передбачено, що жодні виключні обставини, якими б вони не були, стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи будь-який інший надзвичайний стан не можуть бути виправданням катувань.

Відповідно до стаття 1 Закону України «Про попереднє ув'язнення», тримання осіб, взятих під варту, відповідно до завдань кримінального судочинства здійснюється на принципах неухильного додержання Конституції України, вимог Загальної декларації прав людини, інших міжнародних правових норм і стандартів поводження з ув'язненими і не може поєднуватися з навмисними діями, що завдають фізичних чи моральних страждань або принижують людську гідність.

Мною, у межах здійснення парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захисту прав кожного на території України, на підставі статей 13 та 19¹ Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», а також для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, у період з 01.11.2024 по 01.05.2025 ініційовано реалізацію пілотного проєкту «Систематичний моніторинг додержання прав людини в державній установі «Київський слідчий ізолятор» (далі – пілотний проєкт).

У ході реалізації пілотного проєкту працівниками Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини спільно з представниками громадських організацій (далі – групи НПМ) здійснювалися періодичні відвідування державної установи «Київський слідчий ізолятор» (далі – установа, СІЗО), з метою попередження катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання.

Під час відвідувань установи групами НПМ зафіксовано факти порушень прав людини та недоліки, що потребують вжиття заходів реагування і усунення причин та умов, що їм сприяють, зокрема встановлено недотримання норм площі на одного ув'язненого в низці камерних приміщень СІЗО.

Згідно з вимогами частини 2 статтею 11 Закону України «Про попереднє ув'язнення», норма площі в камері для однієї взятої під варту особи не може бути менше 2,5 м², а для вагітної жінки або жінки, яка має при собі дитину, 4,5 м².

Так, групами НПМ встановлено системні факти перенаповнення камерних приміщень.

02.12.2024 у камері № 211 групами НПМ зафіксовано наявність 14 спальних місць, в якій перебувало 17 осіб. Окрім цього, відповідно до Акту вимірювання

площі приміщень структурних дільниць установи (далі – Акт), зазначена камера розрахована на одночасне розміщення не більше 12 осіб.

Унаслідок перенаповнення зазначеного камерного приміщення, фактична площа, що припадає на одну особу, становить 1,7 м², а деякі ув'язнені вимушені спати по черзі або на підлозі, про що інформація доведена до відома адміністрації СІЗО.

06.12.2024 проведено повторне відвідування вказаного камерного приміщення та встановлено відсутність реагування з боку адміністрації установи на стан переповненості та порушення норм площі, що свідчить про неможливість керівництва установи оперативно реагувати на грубі порушення прав людини.

07.12.2024 аналогічне порушення зафіксоване у камерному приміщенні № 191, у якій при наявності 14 ліжок (відповідно до Акту зазначена камера розрахована на одночасне розміщення не більше 12 осіб), фактично перебувало 17 утримуваних осіб, у результаті чого, утримувані змушені спати по черзі або на підлозі, площа на одну особу становила 1,7 м².

Слід зазначити, що 26.03.2025 під час повторного відвідування камери № 191 також зафіксоване переповнення, що вказує на тривалий та системний характер порушення за відсутності ефективного реагування з боку керівництва установи.

18.03.2025 під час відвідування камери № 147 встановлено, що у ній перебувало 19 осіб при максимальній допустимій кількості 18, що також призвело до неможливості забезпечити кожному особу спальним місцем.

10.04.2025 групою НППМ також встановлено факт перевищення максимальної допустимої кількості утримуваних осіб у камері № 42.

Також у різні періоди часу переповнення зафіксовано у камерних приміщеннях: №№10,11,12, 83, 116, 118, 133, 144, 149, 176, 189, 194, 208, 291, 315, 328, 339 та в інших.

Слід зазначити, що відповідно до підпункту 20 пункту 9 Положення про державну установу «Київський слідчий ізолятор», затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 16.04.2024 № 1053/5, начальник СІЗО організовує та контролює надання кожній особі індивідуального спального місця та забезпечення постільними речами.

Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (далі – Європейський комітет), починаючи зі свого першого візиту, проведеного у 1998 році до пенітенціарних установ України, рекомендував у законодавстві збільшити норму площі на одну особу, взяту під варту, до 4 м², а для осіб, які тримаються в одиночних камерних приміщеннях до 6 м², і щоб відстань між протилежними стінами не була меншою 2 м.

У своїй доповіді [CPT/Inf (2024) 20] Європейським комітетом також рекомендовано переглянути норму Закону України «Про попереднє ув'язнення» щодо збільшення житлової площі для осіб, взятих під варту.

Слід зазначити, що невиконання рекомендацій Європейського комітету щодо недотримання норм площі у СІЗО призводить до подання чергових заяв проти України до Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ).

Так, при опрацьованні рішень ЄСПЛ, які стосуються діяльності установи, встановлено, що протягом 2024 року ЄСПЛ оголошено прийнятими щонайменше 12 рішень у справах: «Brygynets and Others v. Ukraine», «Vasylenko and Others v. Ukraine», «Yeremenko and Others v. Ukraine», «Matyushonok v. Ukraine», «Mukhtarkulyyev and Others v. Ukraine», «Kilikhevich v. Ukraine», «Tereshchenkov and Others v. Ukraine», «Yermakov and Othres v. Ukraine», «Koldobenko and Others v. Ukraine», «Kostyuchenko and Others v. Ukraine», «Obolonchyk and Others v. Ukraine» та «Chupryna and Others v. Ukraine», у яких встановлено порушення статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод через недотримання норми площі.

Так, у період з 2012 року по теперішній час ЄСПЛ визнано прийнятими 77 заяв щодо порушень, пов'язаних із неналежними умовами тримання під вартою у СІЗО.

За результатами розгляду зазначених справ, ЄСПЛ зобов'язав Україну виплатити заявникам компенсацію, загальна сума якої становить близько 1 мільйона євро.

Також звертаю увагу, що незважаючи на неодноразово скеровані численні акти реагування за попередні та поточний роки щодо порушень прав людини в СІЗО, стан дотримання норми площі в установі не покращується, а навпаки - лише погіршується.

Така бездіяльність уповноважених суб'єктів владних повноважень свідчить про системну проблему у реагуванні на мої неодноразові рекомендації, зазначені у актах реагування та ігнорування положень чинного законодавства України у сфері забезпечення прав і свобод людини, що у свою чергу, створює передумови для продовження порушень і несе ризики для міжнародно-правової відповідальності держави та її авторитету.

Окрім того, жодну відповідальну посадову особу не було притягнуто до встановленої законодавством відповідальності, що свідчить про системний характер бездіяльності посадових осіб, укорінення порушення норм площі та його сприйняття керівництвом установи як усталеної практики, а також створення передумов для повторного виникнення таких порушень у подальшому.

На підставі викладеного, з метою усунення порушень прав і свобод людини і громадянина, і недопущення їх у подальшому, а також приймаючи до уваги те, що:

згідно з підпунктом 2⁵ пунктом 3 Положення про Міністерство юстиції України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 року № 228, основними завданнями Міністерства юстиції України є забезпечення формування та реалізація державної політики у сфері виконання кримінальних покарань та пробації;

керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

ВИМАГАЮ:

1. Забезпечити дотримання встановленої норми площі, що припадає на одну особу, узятую під варту або засуджену, відповідно до вимог національного законодавства та міжнародних стандартів;

2. Ініціювати внесення змін до Закону України «Про попереднє ув'язнення» з урахуванням рекомендацій Європейського комітету та практики ЄСПЛ, якими передбачити:

встановлення мінімальної площі не менше 4 м² на одну особу, взятої під варту, у камерних приміщеннях;

встановлення мінімальної площі не менше 6 м² для осіб, які тримаються в одиночних камерах;

забезпечення мінімальної відстані не менше 2 метрів між протилежними стінами камер.

3. Розглянути питання щодо притягнення керівництва державної установи «Київський слідчий ізолятор» до встановленої законодавством відповідальності.

4. Про результати розгляду подання та вжиті заходи повідомити мене у місячний строк.

Звертаю увагу, що відмова органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, їх посадових і службових осіб від співпраці, а також умисне приховування або надання неправдивих даних, будь-яке незаконне втручання в діяльності Уповноваженого з метою протидії передбачають відповідальність згідно з чинним законодавством.

**Уповноважений Верховної
Ради України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

Григоров Михайло 0509679551

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з
прав людини
№10673.2/25/39.1 від 23.06.2025
КЕП: Лубінець Д. В. 23.06.2025 17:32
368DC35ECECB2DC104000000E88D010070F70400